

УДК: 327.8(470):341.638

*Лупич Анастасія,
студентка 2-го курсу магістратури
спеціалізації «Країнознавство»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Науковий керівник: доц. Андрейко В.І.*

САНКЦІЇ ЯК ВІДПОВІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРИМУСУ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ НА ПРИКЛАДІ АНТИРОСІЙСЬКИХ САНКЦІЙ

У статті здійснений аналіз різних видів санкцій як інструменту примусу на прикладі досвіду санкцій проти Росії.

Було досліджено, що економічні санкції як інструмент зовнішньоекономічної політики переслідують мету чинити тиск на певну державу з тим, щоб змусити її уряд припинити допущені порушення і прийняти рішення різного рівня значущості. Наведено перелік міжнародних інструментів впливу на протиправні дії держави-агресора. Проаналізовано питання ефективності запровадження економічних санкцій проти країни-порушника. Також, у результаті проведеного аналізу, автор визначив, що з введенням економічних санкцій Росія може зіткнутися з серйозними проблемами нестачі низки продовольчих товарів, ліків, комплектуючих виробів та напівфабрикатів.

Було проаналізовано, що, не враховуючи низки суперечностей в самому змісті санкцій, вони будуть і далі залишатися одним із ключових інструментів у міжнародній політиці. Варто зазначити, що роль і місце економічних санкцій у зовнішній політиці багато в чому будуть залежати від співвідношення зовнішньоекономічних і зовнішньополітичних інтересів в системі пріоритетів урядів держав.

***Ключові слова:** санкції, Росія, економіка, Україна, напад, примус, курс, військові дії, відносини, агресія, економічні санкції, міжнародний злочин, анексія, територіальна цілісність.*

In the article were analyzed various types of sanctions as a tool of force, based on the experience of sanctions against Russia.

Economic sanctions as an instrument of foreign economic policy are aimed to put pressure on a certain state in order to compel its government to stop any violations. The list of measures of international instruments is proposed to influence the wrongful acts of the aggressor state. Also, it has been analyzed the question of the effectiveness of economic sanctions aimed on counteracting country infringer. Also, as a result of the analysis, the author determined that with the

beginning of economic sanctions, Russia may face serious problems with the absence of food, medicine, components and products.

It has been analyzed that, count out a number of contradictions in the content of sanctions, they will continue to be one of the main instruments in international politics. It was mentioned, that the role and place of economic sanctions in foreign policy will largely depend on the balance of foreign economic and foreign policy interests in the system of priorities of the governments of the states.

Keywords: *sanctions, Russia, economy, Ukraine, attack, force, violence, military action, relations, aggression, economic sanctions, international crime, annexation, territorial integrity.*

Дискусії про ефективність міжнародних санкцій і їх масштабність сьогодні в центрі міжнародної, насамперед, європейської політики. У широкому сенсі слова санкція – це засіб впливу, спрямований на обмеження будь-якого виду діяльності [3]. Санкції виражаються в забороні на реалізацію різних торговельних і економічних домовленостей, заходів політичної діяльності певної компанії або держави в цілому. Подібного роду обмеження можуть бути частковими або повними. Наприклад, якщо розглядати санкції в сфері торгівлі, заборона може поширюватися на імпорт або експорт окремого товару. Повноцінна санкція ж має на увазі заборону на всі економічні відносини компанії або країни з іншими суб'єктами ринкової економіки. Найпоширенішими в застосуванні й водночас найбільш суперечливими у використанні є міжнародні економічні санкції, під якими зазвичай розуміють розрив наявних економічних угод або обмеження доступу до економічних ресурсів держави-об'єкта.

Міжнародні санкції – це особлива форма міжнародно-правової відповідальності за порушення державою міжнародних угод. Вони являють собою економічні та політичні заходи примусу, які застосовуються державами та міжнародними організаціями проти держав, які ухиляються від відповідальності за скоєні ними міжнародні правопорушення. Міжнародні санкції включають як економічні, так і неекономічні методи впливу на державу, його економіку та фінанси.

Особливої актуальності зазначена тема набуває на фоні загострення російсько-українських відносин між державами в 2014 році у зв'язку з окупацією Криму Російською Федерацією, а пізніше і з діями Росії на Донбасі та агресивною зовнішньою політикою Росії загалом.

Отже, мета статті полягає в здійсненні аналізу різних видів санкцій як інструменту примусу, використовуючи досвід Росії.

Ефективність санкцій можна аналізувати та визнавати успішними або невдалими виключно з огляду на результати прискіпливого дослідження всього процесу їх реалізації, а саме, від розроблення и прийняття резолюцій

Радою Безпеки ООН до запровадження і виконання державами санкційних заборон та настанов певного результату. Рівень ефективності санкцій залежить від дотримання умов правового характеру[1].

Для застосування санкційного механізму з високою долею успіху щодо певної країни часто потрібна тісна співпраця країни, що ініціювала запровадження санкцій з іншими державами. Було досліджено, що запровадження санкцій Європейським Союзом проти Російської Федерації, яка є найбільшим енергетичним та третім торгівельним партнером ЄС, є успішною практикою, яка потребувала значних зусиль щодо переговорів між самими країнами-членами ЄС з метою прийняття одностайного рішення[10]. Проте, слід зазначити, що Європейський Союз є не єдиним суб'єктом міжнародного права, який запровадив санкції щодо Російської Федерації. З початку 2014 року санкції щодо Росії були запроваджені Парламентською асамблеєю Ради Європи та 41 державою. Серед них 28 країн-членів ЄС та такі країни, як Японія, що приєдналась до санкцій ЄС та США в березні 2014 року, зупинивши переговори щодо віз, військового співробітництва та інвестицій, Швейцарія, яка наклала санкції на фізичних осіб-резидентів Росії та приєдналась до санкцій ЄС щодо російських банків, Канада, що поширила санкції на російські компанії воєнно-промислового, фінансового та енергетичного секторів.

Ознакою приєднання України до обмежувальних ініціатив міжнародної спільноти було ухвалення Верховною Радою Закону України від 14.08.2014 № 1644-VII «Про санкції» [7].

Завдання Закону України «Про санкції» полягає в захисті національних інтересів, суверенітету й територіальної цілісності, протидії тероризму, відновленню порушених прав українських громадян[7]. Цей документ став безпрецедентним для українського законотворення.

Було проаналізовано, що санкційний механізм є проявом та маркером процесу ізоляції або самоізоляції держави-агресора. Курс на ізоляцію часто викликаний погіршенням політичних стосунків між державами або перспективою збройного конфлікту. Наприклад, контрзаходи Російської Федерації на санкції Заходу з приводу її агресії в Україні поглиблюють міжнародну ізоляцію Росії. У той самий час як офіційна російська влада стверджує, що Росія не прагне до ізоляції і сприймає ЄС як свого основного зовнішньоторговельного партнера.

Політика самоізоляції у такому випадку характерна для авторитарних та тоталітарних країн. Власне реалії сучасного глобалізованого світу унеможливають успішний розвиток і модернізацію держави за умов її відгородження від загальнонаціональних процесів. Результатом дотримання режиму самоізоляції є системний застій, економічна стагнація та науково-технічна відсталість держави, що у підсумку викликає падіння рівня життя громадян і ставить під сумнів легітимність діючої влади. Головною умовою

збереження влади в таких умовах стає формування ідеології національного розвитку, яка буде виправдовувати методи самоізоляції[6].

Не менш важливим чинником є також бажання агресора применшити свою роль у розв'язанні конфліктів задля уникнення санкцій з боку інших країн та міжнародних організацій, а також для недопущення втрати свого авторитету та позицій на світовій арені. Ще однією причиною відмови від масштабного застосування військової сили є намагання країн-агресорів встановити свій контроль над об'єктами агресії без надмірних для них збитків, що можуть зашкодити нападникам у реалізації власних геополітичних та економічних інтересів.

Отже, використання санкційного механізму в сучасних умовах виправдано змінами самої природи військових дій. Поява гібридних війн та їх проведення можливо скорегувати та протидіяти їм лише за певного алгоритму використання санкцій.

Використання санкцій має і певні суттєві недоліки. Вони є дієвими лише за умови наявності широкої солідарності у світовому співтоваристві або навіть на рівні регіону з проблемних питань. Відсутність такої міждержавної солідарності робить марними спроби остаточно поставити крапку у нелінійному військовому протистоянні. Варто зазначити, що санкційний механізм є практично неспроможним захистити від так званої консцієнтальної зброї, тобто ураження свідомості громадян, «екранних технологій», руйнування способів і форм ідентифікації особистості стосовно фіксованих спільнот, що приводить до зміни форм самовизначення.

Загалом становлення санкційного механізму пов'язане з мирним розв'язанням конфліктів, заохоченням демократії, дотриманням прав і свобод людини, розвитком діалогу, переговорів, формуванням консенсусу і мирним вирішенням суперечностей, зміцненням демократичних інститутів, зменшенням нерівності всередині країн та між ними, протидії більшості форм військової агресії[8]. Санкційна діяльність України повинна оцінюватися як загальне прийняття цінностей ЄС та відображення їх в національній практиці, міжнародній та регіональній політиці. Фактичний шлях до припинення власного позаблокового статусу підштовхує нашу країну до перегляду ставлення до використання санкцій будь-якого характеру та спрямованості на будь-який термін тривалості у часі.

Санкції встановлюють своєрідний санітарний кордон навколо держави-порушника і цим надають змогу уникнути застосування сили з його сторони навіть у контексті непрямой дії. Крім того, у застосуванні санкцій треба зважати на явище сомалізації при характеристиці території, підконтрольної терористичним організаціям «ДНР» і «ЛНР». Така сомалізація без відповідної санкційної реакції з боку світового співтовариства та української влади може перетворитися на незворотній процес без власного вектору дії[6].

Розглянемо більш детально вплив міжнародних антиросійських санкцій на економіку держави. Санкції ЄС проти Росії були введені 17 березня 2014, другий етап санкцій розпочався 20 березня, третій – у липні 2014. Приводом для введення санкцій проти Росії послужило визнання нею загальнокримського референдуму і входження Криму до складу Росії. Подальше посилення санкцій було пов'язано із загостренням ситуації на сході України, так як організатори санкцій звинуватили Росію в поставці туди зброї та підриві територіальної цілісності України. Наступний виток санкцій західні країни мотивували подіями, пов'язаними з катастрофою малайзійського боїнгу.

Санкції проти Росії підтримали Організація економічного співробітництва та розвитку, Організація північноатлантичного договору, «Велика сімка», Європейський Союз. Наступні країни ввели санкції проти Росії: Великобританія, Німеччина, Латвія, Франція, США, Австралія, Албанія, Ісландія, Канада, Ліхтенштейн, Молдова, Норвегія, Нова Зеландія, Чорногорія, Швейцарія, Японія.

Варто виділити такі основні ризики російської економіки в умовах введення міжнародних економічних санкцій:

1. Орієнтація російської економіки на експорт переважно нафти і газу, що визначає залежність федерального бюджету від нафтогазових доходів, а отже, від попиту на ці енергоносії на світовому ринку і від цін на них. Так, частка нафтогазових доходів в доходах федерального бюджету зросла з 30,2% у 2004 р до 46,1% в 2013 р, а його ненафтогазовий дефіцит збільшився з 1,8 до 9,7% ВВП. Якщо в передкризовому 2007р. при ціні на нафту 69,3 дол. США за барель федеральний бюджет був виконаний з профіцитом 5,4% ВВП, то в 2012 р при ціні на нафту 110,5 дол. США за барель – з дефіцитом 0,06% ВВП[1].

2. Домінування в російській економіці сировинного сектора, причому з великим відривом від інших, що при погіршенні зовнішньоекономічної ситуації генерує ризики для підприємств інших секторів економіки, чії портфелі замовлень орієнтовані на попит з боку нафтогазових компаній.

3. Низький рівень розвитку високотехнологічного сектора, в той час, коли наукомісткі галузі і виробництва відіграють стратегічну роль у забезпеченні якості та темпів розвитку економіки кожної країни. Сьогодні відставання Росії по застосовуванню технологічних нормам від країн-лідерів – США, Японії, Тайваню – становить приблизно 20–25 років. Промислова продукція високого ступеня переробки становить близько 7% російського експорту, в той час, як у Німеччині аналогічний показник перевищує 80%.

4. Слабкий розвиток банківської системи – лише один російський банк (Ощадбанк Росії) входить до списку 50 найбільших банків світу. За даними рейтингового агентства «Standard & Poor's», російський банківський сектор є

найбільш уразливим серед банківських систем семи найбільших ринків, які розвиваються, що створює загрозу ліквідності в умовах кризових ситуацій.

5. Слабкий розвиток вітчизняного сільського господарства, яке, за оцінками експертів, відстає від передових країн як мінімум на 40 років. Втрати врожаю досягають 30%, тільки 2% усіх сільгоспугідь обробляються у зв'язку з землезберігаючими технологіями, питомі витрати електроенергії в кілька разів вищі, ніж у Європі та США. Непомірно високі ціни на паливно-мастильні матеріали унеможливають організацію високорентабельного сільгоспвиробництва. Високий ступінь зношеності сільськогосподарської техніки та низька продуктивність працюючих машин не дозволяють російським аграріям повноцінно конкурувати із західними фермерами, що при високій частці імпортованих товарів є стратегічною загрозою для Росії.

6. Високі темпи інфляції в порівнянні з економіками розвинутих зарубіжних країн. Так, за підсумками 2018 року темпи інфляції в Росії становили 4,2% [12], у той час, як в США і в країнах єврозони цей показник становить 1,91 і 1,66 відповідно.

7. Низький рівень продуктивності праці – по продуктивності праці в окремих галузях Росія відстає від ЄС і США більш, ніж в 30 разів. За даними інформаційного агентства «Фінмаркет», Росія відстає по продуктивності праці не тільки від розвинених країн, а й від низки держав колишнього СРСР. При цьому темпи зростання заробітної плати випереджають темпи зростання виробництва, що підсилює зниження конкурентоспроможності російської економіки.

У торговому балансі Росії її головними партнерами залишаються країни ЄС, Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС) та СНД (табл. 1), найбільші з них – Китай і Німеччина.

У структурі зовнішньої торгівлі Росії по групах країн особливе місце займає Європейський Союз, на частку якого в 2018 р. доводилося 42,2% імпорту і 53,8% експорту російської продукції. На другому і третьому місцях знаходяться країни АТЕС та СНД.

Таблиця 1

Основні торгові партнери Росії (за даними на 2018 р.)

Найменування	Частка імпорту, %	Частка експорту, %
Країни ЄС	42.2	53.8
Країни АТЕС	34.3	18.9
Країни СНД	13.0	14.0

Найбільшим торговельним партнером Росії в 2018 році став Китай, товарообіг з яким становив 108,3 млрд дол. США. На другому місці з показником 59,6 млрд дол. США – Німеччина, при цьому, слід зазначити, що обсяги торгівлі з цією країною впали на 19,3%. Товарообіг з Нідерландами виріс у 2018 році на 19,4% до 47,2 млрд дол. США, з Білоруссю – на 11,0% до 34 млрд дол. США, Італією – на 12,7% до 27 млрд дол. США[12].

Обсяги зовнішньої торгівлі Росії з Туреччиною становили 25,56 млрд дол. США (18,32% до рівня 2017 року), Польщею – 21,68 млрд дол. (ріст на 31,2%), Сполученими Штатами – 25,02 млрд дол. (ріст на 7,86%), Республікою Корея – 24,84 млрд дол. (ріст на 28,85%), Сполученим Королівством – 9,4 млрд дол. США (ріст на 5,8%)[12].

Таким чином, можна зробити висновки, що у результаті введених економічних санкцій Росія може зіткнутися з серйозними проблемами нестачі низки продовольчих товарів, ліків, комплектуючих виробів та напівфабрикатів.

1. Російський фармацевтичний ринок, частка імпортової продукції на якому перевищує 70%, значною мірою залежить від поставок імпортних ліків з країн Європи (на найбільших європейських постачальників припадає 71,8%, на США – 4,7% і на Індію – 6,1%). А лікарські засоби – це стратегічно важлива продукція, і обійтися без неї протягом тривалого часу країна не зможе.

2. Економіка Росії надмірно залежить від імпорту механічного обладнання, запасних частин, ядерних реакторів та ін. Забезпечити власні потреби в цьому сегменті Росія в короткостроковій перспективі не зможе, але в той же час більше 25% імпорту згаданої продукції надходить з країн Європи та США.

3. Існує загроза стабільності експортних поставок нафти через можливої відмови США від купівлі російської нафти. Основна частка експорту нафти припадає на країни Європи – 67,5%, другий партнер – це Китай, на частку якого припадає 16,85% російської нафти, і третє місце займає США – 6%. Так як в європейській структурі споживання нафти на частку російської доводиться 46,38% всієї нафти, Європі буде економічно не вигідно оголошувати ембарго і позбавляти себе енергоресурсів. У швидкий термін відновити постачання не вдасться, тому з цієї точки зору Європа є надійним партнером. Навпаки, США, виступаючи головним ініціатором санкцій, здатні оголосити ембарго і припинити купівлю російської нафти, так як вона становить всього 5% від їх загального споживання.

4. Газова галузь Росії практично повністю орієнтована на країни Європи і СНД. Так, до Європи через трубопроводи надходить 64,7% російського газу, до країн пострадянського простору – 27,85%, залишилася частка – до Азії у вигляді зрідженого природного газу. Вітчизняні сировинні компанії повністю залежні від європейського газового ринку, в той час як

Європа більш диверсифікувала свої торгівлі відносини, частка російського газу в структурі імпорту становить 34,46%, другим постачальником виступає Норвегія, третім – Нідерланди. США задовольняють свої потреби в газі за рахунок Канади і, за оцінками економістів, з урахуванням сланцевої революції зацікавлені в тому, щоб Європа поступово стала переходити на американський сланцевий газ. В даний час для більшості країн Європи російський газ – найважливіша стаття імпорту, але надалі ситуація може змінитися не на користь Росії[4].

5. Введення санкцій негативно вплинуло на курс російської валюти. Так як залежність російської валюти від зовнішньополітичного курсу країни сильна, то вже після введення першого і другого пакетів санкцій в березні 2014 намітило планомірне зростання курсу долара. З квітня по червень рубль зміцнив свої позиції, однак з введенням третього пакета санкцій в липні курс рубля по відношенню до долара США значно знизився.

6. Рейтингове агентство «Standard & Poor's» (S&P) – дочірня компанія корпорації «McGraw-Hill», займається аналітичними дослідженнями фінансового ринку, Рейтингові оцінки S&P позначаються буквами: від оцінки AAA, що присвоюється виключно надійним емітентам, до оцінки D, що присвоюється емітенту, який оголосив про дефолт. Між оцінками AA та B можуть бути проміжні оцінки, які позначаються знаками плюс та мінус (наприклад, BBB +, BBB і BBB-). В кінці квітня 2018 S&P знизило довгостроковий рейтинг Росії за зобов'язаннями в іноземній валюті з BBB (задовільний) до BBB- (нижче задовільного). Подальший прогноз за рейтингом Росії – «негативний». Довгостроковий рейтинг у національній валюті був знижений з BBB + до BBB, прогноз по ньому також «негативний». Рейтинг короткострокових зобов'язань в іноземній валюті був знижений з A2 до A3, короткостроковий рейтинг в національній валюті підтверджений на рівні A2. Раніше, в березні 2018 р., інші міжнародні рейтингові агентства з «великої трійки» («Fitch і Moody's») також погіршили прогнози по суверенних рейтингах РФ[10].

Зниження суверенного рейтингу призведе до того, що зовнішні запозичення на фінансових ринках стануть дорожче у зв'язку зі збільшенням премії за ризик, можуть також виникнути обмеження доступу російським корпораціям до зовнішніх джерел фінансування.

7. Приплив іноземних інвестицій знаходиться в прямому зв'язку із зовнішньополітичним курсом. Якщо США перервали переговори з Росією з питань торгівлі та інвестицій до вирішення конфлікту навколо України, то, на думку фахівців, Європою не буде вжито аналогічних заходів, оскільки через європейські офшори проходить значний потік інвестицій як із Росії до Європи, так і навпаки. Здійснивши аналіз структури іноземних інвестицій у Росію, можна побачити, що США виступають далеко не головним інвестором, на їх частку припадає 2,7% всіх іноземних інвестицій. Однак при

скороченні інвестицій від США можуть постраждати такі галузі, як виробництво коксу та нафтопродуктів (12% надходять із США) і виробництво машин і устаткування (28,1%).

8. Можливі санкції на російську банківську систему й іноземні рахунки. Саме тут США мають найбільші важелі тиску на Росію, однак застосовувати економічні санкції проти Росії у цій сфері для США небезпечно, оскільки, за деякими оцінками, обсяг російських державних коштів, що знаходяться на рахунках у США, становить близько 400 млрд дол. США. Росія є великим власником доларів США, а отже, заморожувати російські активи – це небезпечне рішення для американської валютної системи, яке могло б викликати ланцюгову реакцію і суттєво послабити довіру російського ринку до американської валюти.

Багато експертів вважають високими ризики дестабілізації стану російської економіки, а отже, і бюджетної стійкості в середньостроковій перспективі через події на Україні та міжнародні економічні санкції. Серед можливих наслідків варто виділити погіршення умов запозичення, посилення відтоку капіталу, ослаблення курсу рубля, прискорення інфляції, подальше скорочення інвестицій.

На думку експертів, найбільш негативні наслідки для Росії матимуть обмеження, що накладаються на експорт у нашу країну високих технологій та доступ російських банків до дешевих кредитних ресурсів. Через санкції склалися несприятливі умови для зовнішніх запозичень і припливу іноземних інвестицій[2].

У короткостроковому і середньостроковому періодах у Росії достатньо резервів для компенсації здебільшого можливих економічних втрат, пов'язаних з санкціями, в той же час ескалація напруженості може знизити приріст ВВП до 0,5–0,7% вже у 2020 р. У більш тривалій перспективі санкції можуть зробити істотний вплив на зниження бюджетної стійкості, а також погіршення умов і скорочення можливостей для модернізації при обмеженні імпорту технологій, інвестицій і передових практик[10].

У той же час, за оцінкою низки російських експертів, санкції Заходу здатні стати стимулом для розвитку російської економіки, перш за все для аграрного сектора. Також санкції Заходу можуть переорієнтувати Росію на ринки Азії та Латинської Америки.

Варто зазначити, що нинішнє українсько-російське протистояння справляє серйозний вплив на фінансову ситуацію не лише в Росії, але і в Україні та на макроекономічні аспекти їхнього розвитку. В російській економіці такі зміни більшою мірою відбуваються під впливом західних санкцій щодо Росії у зв'язку з її політикою щодо України.

Для деяких секторів російської економіки нинішнє протистояння з Україною теж матиме негативні наслідки. Причому безпосередній вплив цього протистояння, мабуть, найбільше позначиться на стані російського

військово-промислового комплексу. Що ж стосується інших секторів російської економіки, то внаслідок її масштабів нинішнє українсько-російське протистояння справлятиме на них переважно опосередкований вплив – через санкції західних держав щодо Росії за її військову агресію проти України[9].

Загалом негативний вплив західних санкцій проти Росії в поєднанні з несприятливою кон'юнктурою на міжнародних сировинних ринках протягом трьох найближчих років (насамперед ідеться про значне падіння цін на нафту) може створити доволі серйозні проблеми для розвитку російської економіки.

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що санкції – це все ж жорстка сила. Від міжнародних санкцій передусім страждає економіка, а економіка – це основа сучасної державності. Враховуючи збитки в результаті дії санкцій, можна говорити про те, що санкції перешкоджають реалізації зовнішньоекономічних інтересів, що не може не відбитися на поляризації політичних еліт. Разом з тим санкції певним чином, хоча і не завжди ефективним, сприяють реалізації зовнішньополітичних інтересів. Таким чином, виникає проблема принесення зовнішньоекономічних інтересів у жертву зовнішньополітичним. Не враховуючи суперечностей в самому змісті санкцій, вони будуть і далі залишатися одним із ключових інструментів у міжнародній політиці. Варто зазначити, що роль і місце економічних санкцій у зовнішній політиці багато в чому будуть залежати від співвідношення зовнішньоекономічних і зовнішньополітичних інтересів в системі пріоритетів урядів держав.

Список використаних джерел

1. David C. Saha. The economics of sanctions between Russia and the West Available from: URL <http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/1435-blogs-review-the-economics-of-sanctions-between-russia-andthe-west>.
2. EU Commission Press Release 03.08.2017 // www.europa.eu. – Retrieved from: https://europa.eu/rapid/press-release_MEX-17-2341_en.htm
3. Hossein A. Economic Sanctions: Examining Their Philosophy and Efficacy: Praeger, 2003. – 240 p.; Elliott K. A. Analyzing the Effects of Targeted Sanctions. In Smart Sanctions, edited by D. Cortright and G. Lopez.: Rowman and Littlefield, 2002. P. 171–182; Willem J. M. van Genugten. United Nations sanctions: effectiveness and effects, especially in the field of human rights; a multi-disciplinary approach. – Intersentia, 1999. 161 p.
4. Бюджетне послання Президента РФ В. В. Путіна від 13 червня 2013 "Про бюджетну політику в 2014-2016 роках" URL: <http://www.base.garant.ru/70394910>
5. Василенко В.А. Международно-правовые санкции. Київ, 1982. С.77.

6. Глобалізація, "сомалізація" та транснаціональна державність: рецепти майбутнього / В. О. Пермінов // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Державне управління. 2010. Т. 125, Вип. 112. С. 121–126.
7. Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII «Про санкції» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, ст.. 2018) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51915
8. Кулицький С., канд. екон. наук, старш. наук. співроб. СІАЗ НБУВ. Економічні аспекти нинішнього українсько-російського протистояння. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=387:ekonomichni-aspekti-ninishnogo-ukrajinsko-rosijskogo-protistoyannya-4&catid=8&Itemid=350
9. Курис П.М. Международные правонарушения и ответственность государства. Вильнюс: Минтис, 1973. С. 278.
10. Міжнародні санкції // Біржовий лідер. URL: <http://www.profi-forex.org/wiki/mezhdunarodnye-sankcii.html>
11. Стратегія і тактика гібридних війн в контексті військової агресії Росії проти України. Аналітичний центр «Борисфен Інтел». 2014 рік. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-war/#gw4>
12. Федеральная служба государственной статистики. Статистический обзор по Российской Федерации за 2018 год, № 1 (102) – 2019, URL: https://gks.ru/bgd/regl/b19_06/Main.htm

REFERENCES

1. David C. Saha The economics of sanctions between Russia and the West [Electronic resource] / David C. Saha. – Available from : <http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/1435-blogs-review-the-economics-of-sanctions-between-russia-andthe-west>;
2. EU Commission Press Release 03.08.2017 // www.europa.eu. – Retrieved from: https://europa.eu/rapid/press-release_MEX-17-2341_en.htm;
3. Hossein A. Economic Sanctions: Examining Their Philosophy and Efficacy: Praeger, 2003. – 240 p.; Elliott K. A. Analyzing the Effects of Targeted Sanctions. In Smart Sanctions, edited by D. Cortright and G. Lopez.: Rowman and Littlefield, 2002. P. 171–182; Willem J. M. van Genugten. United Nations sanctions: effectiveness and effects, especially in the field of human rights; a multi-disciplinary approach. – Intersentia, 1999. 161 p;
4. Byudzhethneposlannya Prezidenta RF V. V. Putina vid 13 chervnya 2013 "Probyudzhethnepolitiku v 2014-2016 rokah" [Electronic resource]. URL: base.garant.ru/70394910;
5. Vasilenko V. A. Mezhdunarodno-pravovyie sankcii. Kiev, 1982. p. 77;

6. Globalizaciya, "somalizaciya" tatransnacionalnaderzhavnist: receptimajbutnogo V. O. Perminov, Naukovipraci [Chornomorskogoderzhavnogo universitetu imeniPetraMogilikompleksu "Kiyevo-Mogilyanskaakademiya"]. Ser.: Derzhavneupravlinnya. - 2010. - T. 125, Vyp. 112. - p. 121-126;
7. ZakonUkrainyvid 14.08.2014 № 1644-VII «Prosankciji» (VidomostiVerkhovnojiRady (VVR), 2014, № 40, st. 2018) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51915;
8. Kuluckij S., kand. ekon. nauk, starsh. nauk. spivrob. SIAZNBUV. Ekonomichniaspektynynishnyhoukrajinsko-rosijskohoprotystoyannya.URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=387:ekonomichni-aspekti-ninishnogo-ukrajinsko-rosijskogo-protistoyannya-4&catid=8&Itemid=350;
9. Kuris P.M. Mezhdunarodnye pravo narusheniyai otvetstvennost gosudarstva. Vilnyus: Mintis, 1973. S. 278;
10. Mizhnarodnisankciyi // Birzhovijlider. URL: <http://www.profi-forex.org/wiki/mezhdunarodnye-sankcii.html>;
11. StartegijaitaktykagibrydnykhvijnvkontekstivijskovojiagresijiRosijiproty Ukrainy. Analitychnyjtsentr «BorusfenIntel». 2014 rik. [Electronicresource] URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-war/#gw4>;
12. Federalnayasluzhbagosudarstvennojstatistiki. Statisticheskij obzorro Rossijskoj Federacii za 2018 god, № 1 (102) – 2019, 1 URL: https://gks.ru/bgd/regl/b19_06/Main.htm;